

Satul de sus (Câteva gânduri prilejuite de lucrarea prof. Ilie Bădescu, *Duhul satului. Civilizația sătească sub amenințare*, Editura Mica Valahie, București, 2022)

Sociologia românească din ultimele decenii a pornit pe un drum lăaturalnic față de cultura română. După 1945, cultura română ca întreg spiritual a fost desfigurată de valul ideologic adus cu forța pe tancurile sovietice. E drept, ideologiile sunt haine de import de foarte multe ori. Ideile circulă cu forța modei, de la culturile mari, aflate pe val, spre cele mai mici, receptoare. Nici în perioada interbelică, infinit mai atașată de „spiritul național”, nu s-a putut naște doar o ideologie curat românească. Importurile se vedeau și atunci, dar efortul de adaptare la specificul local era atât de sincer și entuziast, încât aproape că nu se mai simțea locul de origine al ideii importate. Și la dreapta, dar și la stânga, atâta câtă a fost (ca să nu mai vorbim de marele fluviu al autohtonismului, cu toate ramurile sale), ideologia era adaptată spațiului românesc. După 1945, „sincronizarea” cu sursa ortodoxiei marxiste a fost aproape perfectă, încât scrierile „obsedantului deceniu” sunt ininteligibile complet. Calapodul ideologic străin face imposibilă o lectură firească a acelor scrieri. Ușor, ușor, efortul de românizare a curentelor ideologice și culturale a căpătat însă un chip firesc în anii de după acel deceniu negru. Din păcate, chiar atunci când spiritul românesc postbelic era pe punctul de a se regăsi total în experiența interbelică, s-a produs o nouă răsturnare a valorilor, după 1989. Anii 90 și cei care au urmat au fost marcați de revenirea la tradiția interbelică, dar și de revanșa unui spirit îngust-ideologic, care parcă nu se epuizase în obsedantul deceniu. O nouă formă de contestare, ce merge până la respingere din motive politice, aplicată aceluiași: lui Eminescu, astăzi lui Vulcănescu, revine în scenă, deloc timid, profitând de trecerea timpului și de îndepărtarea tinerelor generații de frământările epocii naționalismului cultural interbelic. Astăzi, un nou internaționalism bate la ușă: cu haină europeană, americană sau de alt fel, cu ajutor financiar și susținere geopolitică, noua închișiție democratico-internaționalistă trage la răspundere, pune la index, judecă și condamnă. Timidă, cultura teoretică românească se retrage în sanctuarul „specialității”, al științei neutre, al unei „spirale a tăcerii” care nu prevestește nimic bun.

Și totuși! Din loc în loc se ivesc forme de rezistență. Rezistența prin cultură nu e altceva decât o formă de exprimare, un anumit limbaj, o anumită limbă, un anumit gând. Ele duc toate la sursele tradiției românești, descoperite direct, fără emfază „teoretică”, firească, ca gândul poetic sau ca un cântec popular. Între o doină, o baladă, un cântec de cătănie și o scriere sociologică diferența nu este de conținut, ci numai de ritm. În rest, aceleași pasiuni sunt puse, aceleași gânduri clocotesc, aceleași spaima despre viitor, aceleași idei despre prezent.

Sociologul și scriitorul Ilie Bădescu aparține acelei categorii de teoreticieni ai românismului care leagă timpul de azi de vremea celor care, în interbelic, s-au remarcat prin patosul cu care au scris despre neam, despre români, despre țară, țărani, cultura română.

Lucrarea ce ne prilejuiește rândurile de față este încadrabilă, convențional, în corpusul sociologiei rurale. Dar este ea doar atât? Nici vorbă! Un sociolog rural nu scrie cum scrie Ilie Bădescu. Vom exemplifica. În literatura sociologică modernă, lumea satului este tradusă prin sintagme de genul „folk society”. Iată cum limba engleză își trădează inadecvarea la această substanță rurală. Noi nu avem nevoie, în limba română, de expresia „societate” pentru a descrie satul. Satul nostru este *deja o comunitate* și acest lucru se simte imediat ce rostim cuvântul ca atare. „Eu cred că

Revista română de sociologie, serie nouă, anul XXXIV, nr. 1–2, p. 103–108, București, 2023

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

veșnicia s-a născut la sat” nu este doar o frază meșteșugită a marelui Lucian Blaga, ci este un diamant de adevăr profund, scos la lumină firesc. Într-adevăr, avem deja în sat tot ceea ce ne trebuie pentru a dăinui. O societate este ceva artificial, noi știm acest lucru și de aceea nu punem lângă forma perenității comunitare, lângă sat, ideea de societate. Nu punem „societate” nici lângă „neam”, nici lângă „familie”. O societate familială este un nonsens. Popoarele istorice se pot arunca cu hărnicie să studieze astfel de societăți; noi, cumva din interior, sau de sus, nu trebuie decât să contemplăm corect ceea ce există, pentru a avea imaginea dăinuiri. De aceea am numit aceste rânduri „satul văzut de sus”. Sociologul clasic vede satul cel mult de la orizontala sa, în dinamica relațiilor sociale, în statistica la zi a efortului economic al satului, al „manifestărilor” sale culturale, politice sau de altă natură, așa cum consemna Gusti. Dar aceste „manifestări” sunt deja „lucruri” de natură orizontală. Ilie Bădescu vede satul pe verticală, anume de sus. De acolo, din „duh”, totul are alt chip. Lucrurile se văd în efigia lor, în umbra lor spirituală. Caleidoscopic, satul se mișcă în orizontul rotund, adică ciclic, nu merge pe firul istoriei de la A la B, pe un drum fără întoarcere. Nici vorbă. Satul de sus, satul „noologic” este peren, pentru că nu are unde să plece din locul unde a fost hărăzit. El se învâрте în cercul zodiilor perfecte, al unei autarhii pe care nicio istorie n-o poate răsturna sau aliena, al unei încrederi în sine pe care, chiar tulburată uneori, o redescoperi mereu triumfătoare. Satul de sus este satul care urcă, nu piere, nu cade și nu se sfârșește. Ca iubirea Apostolului Pavel, el este sursa istoriei, nu sfârșitul ei (cum cred ideologii neoliberalismului grăbit de azi, în frunte cu Fukuyama). Fără sat nu există istorie, căci satul este sursa timpului, adică veșnicia. Timp fără veșnicie nu poate fi imaginat. Oraș care să consume istorie fără satul care deapănă veșnicie nu poate fi închipuit. De aceea, să fim liniștiți. Văzut de sus, satul e, într-adevăr, veșnic. Rotund, mereu egal cu sine, pulsând mai mult sau mai puțin, dar având aceeași formă, odată pentru totdeauna, satul românesc ne petrece, învingător, pe noi, cei care îl privim din orizontala istoriei.

Și acum, după ce am proiectat aceste gânduri bune prilejuite de lectura cărții lui Ilie Bădescu, să cităm din autor, deoarece merită. Cartea începe optimist, căci modelul țărănesc este, pentru autor, „lumina care nu se stinge”. Henri Mendras, autorul „Sfârșitului țărănilor” s-a înșelat, precum se înșeală, zice Ilie Bădescu, „elitele globaliste” de azi; cu cât mai globale, cu atât mai departe de adevărul peren al modelului țărănesc, am spune noi, cu atât mai întoarse de la valorile universale ale culturii vii, populare. Dacă globalul e în afara perenului, cei care au crezut în țaran nu s-au înșelat: nu s-a înșelat Gusti, nici Blaga, nici Dinu Săraru, nici Marin Preda sau Rebreanu, nici Paul Anghel. Într-un capitol de mare densitate, Heidegger, Paul Ricoeur, Hașdeu, Diogene și toți ceilalți amintiți mai sus, alături de Platon, mărturisesc, direct sau indirect, despre perenitatea acestui model, acestei Idei a țaranului viu. Satul este, de aceea, „situație începătoare”. Întocmai ca mitul, satul este, cum spunea un mare istoric al religiilor, „adevărul secund”. După Dumnezeu, mitul este al doilea adevăr posibil al nostru. În ordine sociologică, mitul este echivalentul satului, căci, așa cum scrie Ilie Bădescu, „Satul a creat cultura celor începătoare sau arhetipale. Altfel spus, dacă voim să aflăm ce ni se întâmplă nouă, adică lumii care s-a rătăcit de la cele începătoare, trebuie să întrebăm satul” (p. 17). Nu omul, ci satul, așadar, trebuie întrebat. Cunoașterea arhetipală, comunitară, stă la sat. Ne-am obișnuit, în era tehnologiei care ne inundă, că avem cunoaștere acolo unde există informație. Informația este la oraș, cu adevărat. Satul, arhetipal, are mai puțină informație. Are, însă, *sens*. Fără sens, cunoașterea este imposibilă. Dar satele nu sunt doar cunoaștere, ci sunt în aceeași măsură energia vie a popoarelor. O definiție fenomenologică a popoarelor trebuie obligatoriu să cuprindă categoria satului. Un popor de orașeni nu este numai un non-sens logic, ci și sociologic. *Depositum custodi* al popoarelor, cum scrie autorul, adică rezervă de vitalitate perenă a acestora, satele dau ceea ce orașele consumă (să ne mirăm că Eminescu va face din această idee o teorie economică, mergând, așadar, spre formalizarea logică a acestui adevăr arhetipal?). Înțelept, plin de bună cuviință, având „cultura tăcerii” (în lumea zgomotului planetar), lovit de atemporalitate („Mândria satului de a se găsi în centrul lumii și al unui destin ne-a menținut și ne-a salvat ca popor peste veacurile de nenoroc” – p. 24), acest „învățător universal” care este satul știe să se poarte – fireasca purtare (echilibrul, lipsa *hybris*-ului atâta condamnat de greci, naturalețea – până și sulfurosul Rousseau spunea că satele sunt regeneratoarele orașelor, acestea din urmă fiind, zicea el, prăpăstii ale speciei umane...), toate formele buneie vieții se întâlnesc la sat. Satul „trăiește adunat” (ce metaforă mai bună pentru a regândi azi

lupta împotriva „anomie”, a alienării ultime și definitive a omului modern? Această adunare laolaltă, această viață care se menține în sine, în lumea satului, este scutul cel mai bun împotriva risipirii universale pe care o cunoaște lumea noastră post-modernă).

Dar satul este mai mult decât un punct. El este o picătură în oceanul neamului. Este „unitate dăinuitoare a identității de neam”. Când identitatea se leagă de oraș, *hybris*-ul e la el acasă. Avem celebrele steaguri americane pavoazate pe tricouri, avem imnurile cântate în stadioanele goale de oameni ai pandemiei. Toate, chipurile, forme ale identității. Satul nu pretinde la așa ceva. Simplu, el toarce firul nevăzut, dar fără sfârșit, al *neamului*. Cu ideea de neam suntem în pragul istoriei, dar nu am pășit în hăul ei, de aceea, suntem *acasă*... Cu satul lumea, așadar, începe. Dar, totodată, cu el se și cunoaște – satul este „sistem gnoseologic”, spune Ilie Bădescu. Nu orice cunoaștere, ci „buna cunoaștere” ne este prilejuită de situarea în zarea satului. De n-ar fi centrul existenței nu ar fi nimic din toate acestea și din toate celelalte. Satul este centrul unei existențe care are centrul în sacru. O centralitate dublă, un centru al unui centru de viață colectivă: Biserica: „Dialectica satului ca prototip de așezare în care se recompune unitatea celor trei dimensiuni – cerul, pământul și omul – a dobândit forma unei așezări comune al cărei centru este biserica” (p. 40).

Spre acest centru converg liniile de forță ale tuturor energiilor pozitive, centripete ale lumii: satul este, de aceea, nucleul „solidității universale”, lăcaș al „intimității lumii”. Un loc aparte este acordat de autor creștinismului cosmic al zonei noastre, al sud-estului european, o lume care a „resemnificat” ordinea terestră prin ordinea celestă, „spre potrivire cu oglinda Raiului, astfel încât cultura vieții să fie transfigurată tainic în *cultură a învierii*. Este ceea ce Mircea Eliade a denumit *creștinism cosmic*” (p. 43). Căci aici, la noi, apare „nostalgia Paradisului” de care vorbea Nichifor Crainic. În ce fel i se arată sociologului țăranul? Nu în fel economic (precar), nici în cel al efortului vulgar și natural (plugar). Nu supus, nu slugă a pământului sau boierului, nici lipit de glie, deși poate fi sărac, nici înapoiat, deși nu știe multe lucruri care se petrec în realitatea istorică. Țăranul este „aristocrat cu investitură divină”, expresie care trebuie că-i sperie pe cei care vor pierirea acestui reziduu al ante-istoriei, cei care se împiedică de țăran ca de un dinozaur rătăcit pe cale. A fi aristocrat cu investitură divină înseamnă, într-adevăr, a nu da socoteală nimănui, a fi perfect autonom, a fi în drept divin, întocmai ca un rege în regatul său. Țăranul este cel în fața căruia dăm noi, ceilalți, socoteală, nu invers. Condamnat de istoria de aici sau de dincolo, țăranul este judecător peste veșnicie: „În cuvântul românesc *țăran* s-a fixat, iată, etimologia primordială de *om al pământului* și al *grădinii*, adică al *țării*. Sub această calitate, *țara*, ca loc în care omul este unit cu pământul, dobândește și înțelesul celălalt de *patrie*. Țara este *terra* la scara unui popor, adică pământul devenit grădina lui. Țăranul este întâiul ei locuitor și deci stăpânul aceluia pământ și calitatea aceasta a fost dobândită prin investitură divină” (p. 46).

Arhetipal, satul nu „uită”. El este memoria colectivă vie. A fi departe de memoria colectivă, a fi dat uitării înseamnă a te îndepărta de locul natal, de locul arhetipal, de sat. Cei care fug de ei înșiși sunt supuși unei uitări crude, unei lepădări de sine cumplite. Fenomenul este analizat cu mâhnire de Ilie Bădescu (nu numai aici, dar aici se află tema în elementul ei plener, căci acolo unde înflorește memoria colectivă tot acolo se scriu și uitările cele mai triste ale identității personale sau de neam). Sociologul român este „obsedat” de tema îndepărtării de neam. Pe multe pagini se aduc critici celor care fug de ei înșiși, crezând că se pot regăsi pe alte continente identitare sau culturale. Nimic mai fals: „Războiul împotriva satului are ca armă demonică provocarea uitării de sine. Simptomele acestui adevăr nevăzut și ruinator se pot desluși tocmai în fenomenele uitării ori ale rușinării de locul apartenenței” (p. 52).

Dacă tonul cărții e unul optimist, pesimismul adesea își face simțită prezența. Căci există sate care mor, avertizează sociologul român. Nu moare satul, evident, dar mor multe sate – păcat care ne va urmări, desigur, căci a nu mai fructifica satul ca locuire înseamnă a urgenta decadența unui neam, lucru mai mult decât evident dacă aruncăm privirea pe geamul istoriei recente spre popoarele care s-au lipsit, din varii motive, de țărani: au ajuns acum să se teamă de Marea Înlocuire, ele, cele care cândva amenințau să doboare și să conducă întreaga lume... Cartea de față este pusă, de altfel, sub titlul generic, greu, de *Creație și ruină*. Peste tot există așa ceva. Peste tot se nasc și pier lucruri, oameni, popoare. Satul, însă, este creuzetul unde e posibilă renașterea sau învierea neamurilor, căci

nu degeaba creștinismul cosmic s-a născut și încă dăinuiește la sat. Nimeni nu poate să ne dovedească pieirea definitivă a lumilor țărănești. Dimpotrivă: nicio societate urbană nu rezistă unei transformări fatale operate de istorie. O transformare care, așa cum observa Nicolae Iorga, optimist, poate, se realimentează cu forme vechi, civilizaționale, în diferite epoci sau spații geografice. Un Bizanț după Bizanț este posibil, posibilă este și o Romă renașcentistă care să aducă aminte de Roma imperială, dar parcă nu este același lucru. În schimb, satul, același mereu, este elementul care spune „prezent” și istoriei trecătoare și veșniciei blagiene...

Lucrarea profesorului Ilie Bădescu transformă discuția de azi despre sat într-o reflecție de altă factură decât cea obișnuită. Ne-am obișnuit să cedăm ispitei clipei și să condamnăm rapid sau, dimpotrivă, să ridicăm în grabă statui unor fapte efemere. A cânta perenul, a-l readuce în lumina cuvântului, iată dificultatea cea mare. Pentru sociolog, cu atât mai dificil este demersul, pentru că sociologia, fiică a modernității, a ales de la început „spiritul veacului”. A vrut, în schimb, să facă lumea mai bună. A face lumea mai bună însă poate însemna nu doar a o împinge înainte, pe scara unui progres căruia nimeni nu-i mai înțelege sensul, ci înseamnă, mai degrabă, a căuta, dincolo de progresul material, talanții morali ai vremii în care trăim. Sociologia noologică spre așa ceva ne îndrumă. Și, pentru acest lucru, e nevoie să o reținem.

Pantelimon Cristinel

Problemele publice. O perspectivă comunicațională. (Mălina Ciocea, București: Comunicare.ro, 2022, 174 de pagini).

Ce este o problemă publică? Cum apar problemele publice? Cine legitimează o problemă publică? Când și cum devine o problemă socială problemă publică? În cartea *Problemele publice. O perspectivă comunicațională*, Mălina Ciocea examinează critic răspunsurile la aceste întrebări propuse de diferite tradiții analitice. O primă observație subliniată chiar de autoare este că astfel de întrebări au însoțit conceptul de „problemă publică” de-a lungul transformărilor sale teoretice, prin urmare, o istorie a conceptului este necesară pentru a surprinde ideile centrale ale diverselor curente intelectuale care l-au marcat. În cartea sa, Mălina Ciocea își asumă acest demers complex cu responsabilitate și curaj, în egală măsură. Autoarea radiografiază evoluția ideilor, a perspectivelor teoretice și a metodelor de cercetare care au contribuit la dezvoltarea și consolidarea unui concept indispensabil funcționării societăților democratice: problema publică.

De-a lungul timpului, conceptul de „problemă publică” a fost preponderent analizat din perspectivă sociologică; pentru multă vreme, sociologii au deținut oarecum monopolul asupra investigării problemelor publice (*ca* probleme sociale). Poate cea mai substanțială contribuție a cărții Mălinei Ciocea la istoria „problemelor publice” constă în sublinierea aportului științelor comunicării la dezvoltarea acestui concept, fără a minimiza rolul pe care sociologia, și în special sociologia problemelor sociale, l-a avut în definirea problemei publice. Deși autoarea o consideră „miza secundară” (p. 10) a cărții, în comparație cu revizitarea istoriei acestei categorii analitice, propunerea de a deplasa centrul de greutate al problematizării teoretice a problemelor publice dinspre perspectiva constructivistă clasică înspre o perspectivă constructivistă comunicațională aduce o contribuție valoroasă la (re)încadrarea teoretică a conceptului compatibilă cu logica paradigmei mediatizării și cu transformările comunicaționale din era digitală. Problemele publice sunt definite, negociate, dezbătute, revendicate în arena publică. Demersul Mălinei Ciocea, deopotrivă istoric și critic, urmărește să faciliteze înțelegerea de către cititori a „puterii acțiunii discursive” (p. 11) asupra apariției și evoluției problemei publice. Această recenzie își propune să prezinte succint trei elemente definitorii ale conceptului de problemă publică discutate în carte, precum și modul în care au fost acestea transformate și îmbogățite de abordarea comunicațională. Totodată, cititorul este invitat să

descoperire complexitatea și multidimensionalitatea noțiunii de „problemă publică”, examinate în detaliu în cele șapte capitole ale cărții:

1. Definirea problemei publice. Ca orice acțiune de identificare și descriere a atributelor constitutive ale unui concept, definirea problemelor publice este un proces complex și complicat, care testează capacitatea de analiză critică a oricărui cercetător. Ceea ce permite extinderea cadrului teoretic de analiză a problemelor sociale către public, comunicare, interacțiune este forțarea limitelor ontologice (traducerea inspirată dată de filologul Mălina Ciocea sintagmei *ontological gerrymandering*, o metaforă folosită de Woolgar și Pawluch pentru a sublinia nevoia de a depăși limitele definirii și cercetării problemelor sociale exclusiv prin prisma analizei condițiilor sociale care le generează). Saltul teoretic de la problemă socială la problemă publică i se datorează, în mare măsură, lui Gusfield, fără aportul căruia „nu ar exista o perspectivă comunicațională asupra problemelor publice” (p. 45). În celebra sa carte *The Culture of Public Problems*, sociologul Joseph Gusfield examinează cariera unei probleme sociale, care poate sau nu să includă și dimensiunea sa publică. Nu toate probleme sociale devin probleme publice; o problemă publică apare atunci când există „un potențial de declanșare a unei conversații” (p.49) – Mălina Ciocea preferă termenul neutru „conversație” în locul termenilor mai tari folosiți de Gusfield, „conflict” sau „controversă”. Problemele publice și definirea lor necesită acțiune colectivă și negociere simbolică, argumentează autoarea, citând-o pe Camelia Beciu, un nume proeminent în sociologia comunicării și a spațiului public. Problemele publice necesită arene publice cu o anumită „capacitate de găzduire a problemelor sociale” (p. 62), care concurează în aceste arene pentru atenția publică, și unde performează actori care formulează revendicări, oferă interpretări pentru a persuadea publicul să selecteze o anumită problemă pentru a fi examinată, adică pentru a o transforma într-o problemă publică. Trecând prin multiple definiții ale conceptului de problemă publică consacrate în literatura de specialitate, autoarea arată cum definirea, precum și conceptul în sine, sunt organisme vii care evoluează și se adaptează la transformările legate de cultura publică și de practicile de mediatizare din spațiul public.

2. Legitimarea. O atenție specială este acordată modului în care actorii sociali justifică o problemă publică în numele binelui comun și al interesului general. Mălina Ciocea discută strategiile de legitimare a problemelor publice descrise de sociologia pragmatică a lui Boltanski, Thevenot și Cefaï. Legitimarea este o etapă crucială în construcția unei probleme publice și implică o „concurtență simbolică” (Beciu, 2011, p. 113) între actorii sociali, fiecare urmărind să impună un anumit mod de justificare a problemei, în funcție de înțelegerea proprie asupra unor idei precum interesul general, binele comun și corectitudinea în societate (Beciu, 2011). Interesantă este recuperarea dimensiunii dramaturgice a problemei publice în viziunea lui Gusfield și a cadrului conceptual construit în jurul acțiunii discursive a lui Boltanski de către modelul praxiologic al arenelor publice propus de Cefaï, căruia autoarea îi dedică cel de-al treilea capitol al cărții. Mălina Ciocea remarcă schimbarea de optică în dezbaterile de idei asupra problemelor publice, de la atenția deosebită acordată condițiilor obiective de existență a acestora la performarea problemei publice (p. 83) propusă de sociologul francez. O problemă publică se publicizează în peisajul conflictual din arena publică, sugerează Cefaï, mobilizând actori sociali, cu preocupările, experiențele, emoțiile și valorile lor, pentru a căuta soluții care, odată acceptate, pot genera practici discursive. Apariția și evoluția unei probleme publice în spațiul public depind de existența unei „dinamici a producției și a recepției de propuneri de rezolvare” (p. 87). Publicizarea unei probleme publice presupune punerea ei în scenă (p. 92), iar dezamorsarea tensiunii din spațiul public presupune rezolvarea unei intrigi. Mălina Ciocea notează contribuția lui Cefaï la recunoașterea dimensiunii narative a problemei publice și a dramatizării ca resursă importantă a legitimării acesteia. Cefaï extinde metafora shakespeariană pentru a descrie lumea socială ca o scenă publică (Beciu, 2011) pe care actorii sociali performează recurgând la diverse strategii pentru a argumenta, a convinge, a seduce publicul. Problemele publice, ca și publicul, sunt constituite și legitimate prin discurs, interacțiune, dialog, contestare, negociere și compromis.

3. Mediatizarea. Nu se poate vorbi despre probleme publice fără o analiză a funcției de mediere a sferei publice. Mălina Ciocea acordă atenția cuvenită „mediatizării” – un concept problematic, des abuzat în literatura de comunicare și media, dar care este esențial pentru a înțelege

impactul constructivismului comunicațional asupra definirii problemelor publice. Publicizarea și vizibilitatea problemelor publice se supun logicii mediatizării, care „descrie procesul schimbării de dinamică și structură a vieții sociale” (p. 121). Autoarea discută critic cele mai influente idei legate de mediatizare și de rolul mass mediei în societate, printre care cele ale lui Couldry și Hepp (realitatea mediată, distincția dintre „mediere” și „mediatizare”), Deacon și Stanyer (critica perspectivei instituționaliste și a celei constructiviste ale mediatizării), Hepp și Hasebrink (figurațiile comunicaționale). Autoarea remarcă potențialul analizei figurațiilor comunicaționale (forme de comunicare, ansambluri media, constelații de actori, cadre tematice) pentru examinarea problemelor publice (p. 132). Mălina Ciocea pledează pentru folosirea paradigmei mediatizării în analiza problemelor publice. De altfel, în ultimul capitol al cărții, autoarea își justifică opțiunea prin două exemple de cercetare a construcției simbolice prin discurs a două problemele publice din România: memoria comunismului și migrația. Perspectiva mediatizării permite evidențierea modului în care logica media interacționează cu diferite logici și practici sociale (Beciu, 2011), precum și a schimbărilor în plan comunicațional și sociocultural generate de această interacțiune.

Acestea sunt doar trei elemente definitorii pentru conceptul de „problemă publică” pe care Mălina Ciocea le analizează în cartea sa. Parcurgând-o, cititorii vor descoperi o examinare critică desăvârșită a „problemei publice” și a implicațiilor pe care diferite perspective teoretice le-au avut asupra explicitării și consolidării acestui concept. Reflecția asupra istoriei conceptului îi permite autoarei să identifice și să descrie contribuția constructivismului social și a constructivismului comunicațional la articularea problemelor publice. Cartea reușește să integreze și să pună în dialog idei subsumate celor două perspective, aparținând unor autori clasici din spațiul anglofon și, respectiv, francofon. Pentru sociologi, demersul Mălinei Ciocea este util deoarece investighează impactul pe care comunicarea mediată îl are asupra definirii, legitimării și impunerii unei probleme publice. Pentru cercetătorii din media și științele comunicării, cartea inventariază și explică teoriile fondatoare din sociologie care au pavat calea saltului teoretic de la problemă socială la problemă publică. Pentru studenți, deși poate puțin prea densă, cartea oferă claritate și repere teoretice cheie pentru plasarea problemelor publice în sfera sociologiei și a comunicării. Pentru toate cele trei categorii, dar și pentru publicul larg, cartea Mălinei Ciocea este o resursă importantă pentru înțelegerea unui concept cu rol esențial în interacțiunea socială: problema publică.

BIBLIOGRAFIE

1. Beciu, C. (2011). *Sociologia comunicării și a spațiului public*. Iași: Editura Polirom.

Elena Negrea-Busuioc